

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1657/2021
22.04.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., Република ..., као законске наследнице сада покојне ББ бивше из ..., чији је пуномоћник Снежана Миљановић адвокат из ..., против тужене ВВ из ..., чији је пуномоћник Бојан Грубановић адвокат из ..., ради опозива поклона и утврђења ништавости уговора о поклону, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 630/19 од 15.07.2019. године, у седници већа одржаној дана 22.04.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 630/19 од 15.07.2019. године у првом ставу изреке и предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно одлучивање о жалби тужене.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 630/19 од 15.07.2019. године, ставом првим изреке, усвојена је жалба тужене и преиначена пресуда Основног суда у Шиду П 224/2017 од 23.07.2018. године у делу одлуке о тужбеним захтевима, тако што су одбијени тужбени захтеви којима је тражено: опозив поклона, учињеног дана 06.03.2015. године у поступку О 87/15, изјавом сада покојне ББ о уступању наслеђа иза покојног ГГ бившег из ..., због неблагодарности тужене; утврђење да је сада покојна ББ основом наслеђа иза покојног ГГ стекла право својине у 1/6 делова на непокретностима уписаним у лист непокретности ... КО ... – катастарској парцели ..., земљиште под зградама, земљиште уз зграду и њива 2. класе у укупној површини од 12 ари и 54 м² и катастарској парцели ..., њива 3. класе у површини од 14 ари и 88 м², породичној стамбеној згради у улици ... и четири помоћне зграде у улици ... саграђене на катастарској парцели ..., што је тужена дужна признати и трпети да се по основу ове пресуде сада покојна ББ у евиденцији непокретности упише на предметним непокретностима као власник у 1/6 делова; утврђење да је ништав уговор о поклону закључен 06.03.2015. године између сада покојне ББ као поклонодавца и тужене као поклонопримца, оверен код Основног суда у Шиду дана 11.03.2015. године под бр. УОП 716/2015, чији предмет је 2/3 дела сувласништва сада покојне ББ на непокретностима уписаним у лист непокретности ... КО ... – катастарска парцела број ..., земљиште под зградама, земљиште уз зграду и њива 2. класе укупне површине од 12 ари и 54 м² и катастарска парцела ..., њива 3. класе у површини од 14 ари и 88 м², породична стамбена зграда у улици ... и четири помоћне зграде у улици ..., саграђене на катастарској парцели ..., што је тужена дужна признати и трпети да се основом ове пресуде на предметним непокретностима успостави стање уписа својине које је

постојало пре закључења и спровођења уговора у евиденцији непокретности. Ставом другим изреке, првостепена пресуда је укинута у делу одлуке о трошковима парничног поступка и у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак, који ће одлуку о трошковима целог поступка донети уз одлуку о евентуалном тужбеном захтеву.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, сада покојна ББ (умрла ...2020. године) благовремено је (04.09.2019. године) изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права.

Поступак по ревизији преузела је законска наследница ревидента, њена ћерка АА.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 403. став 2. тачка 2. и члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, породична кућа у ... у улици ... и четири помоћне зграде на катастарској парцели ... КО ... биле су сувласништво сада покојне ББ са 2/3 идеална дела и њеног сина, сада покојног ГГ са 1/3 идеална дела. Они су право сусвојине на наведеним непокретностима стекли наслеђивањем имовине њиховог супруга и оца, покојног ДД, након оставинског поступка у којем је ћерка оставиоца АА свој наследни део уступила мајци. Након очеве смрти, сада покојни ГГ са супругом – туженом, уселио се у означену кућу и извесно време живео у заједници са мајком. Због поремећених међусобних односа сада покојна ББ се иселила из породичне куће и преселила у кућу у улици ... у ... коју је купила продајом земље наслеђене од супруга, а део новца остварен продајом земље дат је сада покојном ГГ. Супруг тужене је дуже време боловао од карцинома и за то време о њему су се бринули тужена и његова мајка, која је због болести сина продала кућу у којој је живела и купила другу кућу у улици ..., како би била ближа сину и могла му, заједно са туженом, помагати. У зиму 2014. године сада покојна ББ се и уселила у породичну кућу у којој је остала и након смрти сина (...2014. године). Сада покојни ГГ је на самрти замолио мајку да не дира његову супругу из куће. У поступку расправљања његове заоставштине сада покојна ББ је свој наследни део уступила туженој, која је правноснажним решењем О 87/15 од 06.03.2015. године оглашена за јединог наследника оставиоцевог својинског удела од 1/3 идеална дела непокретности у улици ... у Истог дана када је одржано рочиште у поступку расправљања заоставштине покојног ГГ сачињен је и уговор о поклону којим је поклонодавац, сада покојна ББ, свој сувласнички удео од 2/3 идеална дела непокретности у улици ... поклонила туженој. Потписе уговарача на овом уговору оверио је судија Основног суда у Шиду 11.03.2015. године, под УОП 796/2015. Сада покојну ББ погодило је сазнање да њен син болује од тешке болести, због чега је за све то време била у веома тешком психичком стању. Смрт сина је то стање погоршала и она је свакодневно пила лекове за смирење. Оставинска расправа која је одржана непуна три месеца после смрти сина додатно је потресла, па је у таквом психичком стању са туженом, на дан када је одржана оставинска расправа, закључила уговор о поклону свог сувласничког удела на породичној кући, у вери да је тај посао у склопу оставинског поступка и да на тај начин на тужену преноси само свој удео на имовини сина, испуњавајући његову жељу да његов удео на кући припадне туженој. Тужена је узела све примерке уговора о поклону и задржала их за себе, а препис решења Републичког геодетског завода – Службе за катастар непокретности у Шиду од 23.03.2015. године о промени власништва на породичној кући, које је примила и за

сада покојну ББ, није јој предала. Односи између тужене и сада покојне ББ били су добри све до лета 2016. године, када је постављен надгробни споменик покојном ГГ на којем је уписано само име тужене. То је сада покојну ББ увредило јер је очекивала да ће на споменику бити наведени њено име и име ГГ сестре, и због тога је доживела бол, неправду и срамоту. У селу се препричавало да је кућу поклонила снахи, што је по тамошњим приликама чудно и необично, а није наведена на надгробном споменику сина. Тужена је сама сносила трошкове помена супругу и трошкове подизања надгробног споменика, тако што је узимала позајмице које још увек враћа и из тог разлога на надгробни споменик није уписала име мајке умрлог. Иако је користила породичну кућу, тужена није плаћала трошкове њеног коришћења по испостављеним рачунима издатим на име сада покојне ББ. Неплаћени комунални трошкови наплаћени су принудним путем, обуставом од пензије сада покојне ББ која је у то време износила око 12.000,00 динара.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да изостављање имена мајке и сестре умрлог ГГ на његовом надгробном споменику, без обзира што оне нису учествовале у трошковима подизања тог споменика, представља теже огрешење о обавезу захвалности и грубу неблагодарност тужене у смислу правног правила из параграфа 567. Српског грађанског законика, и разлог за опозив поклона учињеног наследном изјавом којом је сада покојна ББ свој наследни удео на имовини оставиоца уступила његовој супрузи. Тај суд је, налазећи да уговору о поклону сувласничког удела сада покојне ББ на спорној породичној кући недостаје битан елемент – намера и воља поклонодавца да своју имовину поклони туженој, и да је исти закључен услед грешке поклонодавца у побуди (мотиву), утврдио да истом недостаје основ и да је зато ништав правни посао у смислу члана 52. Закона о облигационим односима.

По становишту другостепеног суда, поклон учињен наследном изјавом сада покојне ББ мотивисан је испуњењем последње жеље покојног ГГ и није учињен из каквих других личних мотива, попут пријатељства, захвалности, милосрђа, љубави и слично, тако да поклонодавац у односу на понашање тужене није могла имати било каква очекивања и надања, попут захвалности. Због тога мотив поклонодавца за чињење таквог поклона не би могао да отпадне услед понашања тужене, па ни чињеницом да је она на надгробном споменику свог супруга изоставила имена његове мајке и сестре, тако да по становишту тог суда нису испуњени услови за опозив поклона због грубе неблагодарности из правног правила садржаног у параграфу 567. Српског грађанског законика.

Стога је другостепени суд преиначио првостепену пресуду у погледу захтева за опозив поклона, учињеног наследном изјавом сада покојне ББ, и тај тужбени захтев одбио. Првостепена пресуда преиначена је и у погледу одлуке о захтеву за утврђење ништавости уговора о поклону, са образложењем да тврдња сада покојне ББ како није била свесна да тим уговором преноси туженој своју имовину представља ману воље и разлог за поништај рушљивог уговора у смислу члана 111. Закона о облигационим односима, али да не указује на недостатак воље и намере даривања у складу са чланом 62. истог Закона, због чега том уговору није одузет основ.

По становишту Врховног касационог суда, основано се изјављеном ревизијом указује на погрешну примену материјалног права од стране другостепеног суда.

Наиме, није прихватљиво правно становиште тог суда да сада покојна ББ није могла имати било каква очекивања и надања у погледу захвалности тужене, јер је изјаву о уступању свог наследног дела на имовини умрлог сина дала у циљу испуњења његове последње жеље, а не из неког другог личног мотива (пријатељства, захвалности, милосрђа и слично). Наследна изјава сада покојне ББ о уступању свог наследног дела у односу на непокретност на којој је смрћу сина, као један о његових законских наследника стекла право својине, представља и уговор о поклону учињен у корист тужене као другог наследника. На тако учињен поклон, без обзира на мотив због којег је наследна изјава дата, примењују се правна правила о поклонима из Српског грађанског законика, јер уговор о поклону није уређен позитивним правом. Правним правилом из параграфа 567. Српског грађанског законика предвиђено је да се поклон може опозвати због велике неблагодарности поклонопримца. Из тог правног правила следи да разлог за опозив поклона није свака већ само велика (груба) неблагодарност (незахвалност) коју поклонопримац испољи након учињеног поклона повређујући живот, тело и част поклонодавца, односно нарушавајући његову слободу и имање. Постојање грубе неблагодарности је фактичко питање које се цени према околностима сваког конкретног случаја.

Изложени став другостепеног суда да тужена, због околности под којима је поклон учињен – дата наследна изјава о уступању наслеђа, није била дужна исказивати захвалност према сада покојној ББ утицала је да се тај суд у поступку по жалби тужене, не упушта у правну оцену чињеница које је утврдио првостепени суд и, не узимајући у обзир све разлоге на којима је заснован тужбени захтев за опозив поклона, оценио грубом неблагодарношћу тужене која је исказана намерним изостављањем имена мајке сада покојног ГГ са његовог надгробног споменика. С обзиром да се и на поклон, учињен наследном изјавом о уступању наслеђа примењују правила о опозиву поклона из члана 567. Српског грађанског законика, правилна примена материјалног права нужно подразумева правну оцену утврђених чињеница у вези са понашањем поклонопримца (наследника у чију корист је дата изјава о уступању наследства), након учињеног поклона и подвођења тих чињеница под правни стандард грубе неблагодарности, као правно признатог разлога за опозив поклона. У овом случају таква оцена другостепеног суда је изостала, управо зато што је тај суд сматрао да тужена није била дужна да покаже захвалност према сада покојној ББ зато што је она своју наследну изјаву о уступању наследства дала испуњавајући жељу оставиоца, а не из неког другог личног мотива да јој на тај начин учини поклон.

Уговор о поклону, сагласно правном правилу из параграфа 561. Српског грађанског законика који се примењује на основу Закона о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и за време непријатељске окупације, је уговор којим поклонодавац даје или обећава поклонопримцу бесплатно и добровољно неку имовинску вредност, а поклонопримац то прима или прихвата. За овај уговор је битно да постоји споразум између уговарача о предмету поклона и воља да се тај предмет поклони, односно прими на поклон. Дакле, битни елементи уговора о поклону су предмет поклона и намера – воља да се поклон учини.

Према члану 52. Закона о облигационим односима, уговор је ништав ако основ не постоји или је недопуштен. Основ уговора пружа правно објашњење због чега је он закључен и којим су разлозима уговарачи били подстакнути на његово закључење. Код добротних уговора у њихов основ улазе и побуде (мотиви) због којих је такав уговор закључен.

Сада покојна ББ у поднетој тужби и током поступка тврди да није имала ни разлога нити мотива да свој сувласнички удео на кући поклони туженој и да је, с обзиром на све околности (уговор је сачињен истог дана када је одржано и рочиште у поступку расправљања заоставштине њеног сина), закључење тог уговора сматрала наставком оставинског поступка. Другостепени суд ове тврдње тумачи као мане воље поклонодавца и разлоге за рушљивост – поништај уговора о поклону, који поднетом тужбом није тражен, налазећи да постојање мана воље истовремено не значи и изостанак воље поклонодавца да са туженом закључи уговор о поклону. Међутим, ни у погледу овог захтева другостепени суд се не упушта у оцену постојања мотива за закључење оспореног уговора, који је код добротних уговора ближи основу и улази у основ таквих уговора. Због тога постојање мотива код сада покојне ББ да са туженом закључи спорни уговор о поклону, улази у основ тог уговора, па уколико такви мотиви нису постојали, то значи да не постоји ни основ закљученог уговора који је зато ништав.

Из наведених разлога, другостепена пресуда је морала бити укинута и предмет враћен другостепеном суду на поновни поступак.

У поновном поступку другостепени суд ће о правилности првостепене пресуде, у погледу захтева за опозив поклона учињеног наследном изјавом сада покојне ББ, одлучити у складу са правним правилом о грубој неблагодарности, коју ће у конкретном случају ценити према целокупном понашању тужене након учињеног поклона, а о правилности исте пресуде у односу на захтев за утврђење ништавости уговора о поклону одлучити на основу утврђених чињеница о постојању намере даривања тужене, односно побуда на којима је та намера заснована, а које улазе у основ закљученог уговора.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић